

ПИЛИНКИ / ХОЛОД І МЕТАЛ

Мені було дванадцять, коли тато поставив валізу біля дверей.

— Навіщо тобі це? — спитав я з кухні.

Він зітхнув, глухо й важко. Йому знадобилася мить, щоб обернутися.

— Коли ти повернувся додому?

— Недавно, — у мене шкіра засвербіла й стало недобре.

Він подивився на старий годинник на стіні. Пластик, що покривав його циферблат, потріскався.

— Пізніше, ніж я думав. Слухай, Оксе... — він похитав головою.

Тато здавався схвильованим. Розгубленим. Мій батько був багато ким. П'яницею. Запальним забіякою й грубіяном. Милим дияволом, чий сміх гарчав, як старий Harley-Davidson WLA, який ми відремонтували минулого літа. Але він ніколи не хвилювався. Він ніколи не бував розгублений, як-от зараз.

У мене щось страшенно свербіло.

— Я знаю, що ти не найрозумніший хлопчик, — сказав він і глянув на свою валізу.

І це була правда. Я не був проклятий надлишком мізків. Мама казала, що зі мною все гаразд. Тато вважав мене надто повільним. Мама казала, що це не перегони. На той момент він був глибоко у віскі й почав кричати та ламати речі. Він не бив її. Не тієї ночі принаймні. Мама багато плакала, але він її не бив. Я про це подбав. Коли він нарешті почав хропіти у своєму старому кріслі, я прокрався до своєї кімнати й сховався під ковдрою.

— Так, сер, — сказав я йому.

Він озирнувся на мене, і я буду присягатися до самої смерті, що побачив у його очах щось схоже на любов.

— Тупий, як віл*, — сказав він. Він казав це без злості. Просто так воно й було.

Я знизав плечима. Це був не перший раз, коли він говорив мені це, хоча мама просила його припинити. Це було нормально. Він був моїм батьком. Він знав краще за всіх.

— Тебе обливатимуть лайном, — казав він. — Більшу частину твого життя.

— Я кремезніший за інших, — відповів я, ніби це щось значило.

Так і було. Люди боялися мене, хоч я не хотів, щоб вони боялися. Я був великий. Як мій тато. Він був великим чоловіком з обвислим черевом, завдяки випивці.

— Люди тебе не зрозуміють, — казав він.

— Ох.

— Вони тебе не приймуть.

— А мені й не треба.

Мені дуже хотілося, щоб вони зрозуміли, але я розумів, чому вони не зрозуміють.

— Мені треба йти.

— Куди?

— Далеко. Послухай...

— А мама знає?

Він засміявся, але не скидалося на те, ніби йшлося про щось смішне.

— Звичайно. Можливо. Вона знала, що це станеться. Мабуть, уже давно знала.

Я підступив до нього.

— Коли ти повернешся?

— Оксе! Люди будуть злими. Просто ігноруй їх. Не висовуйся.

— Люди не злі. Не завжди.

Я знав не так багато людей. У мене не було друзів. Але люди, яких я знав, не були злими. Не завжди. Вони просто не знали, що зі мною робити. Більшість з них. Але це було нормально. Я теж не знав, що зі мною робити.

А потім він сказав:

— Ти не побачиш мене деякий час. Можливо, дуже довго.

— А як же робота? — спитав я. Тато працював у Гордо. Коли він повертався додому, від нього пахло мастилом, бензином і металом. Пальці почорніли. У нього були сорочки з вишитим на них його ім'ям. На кожній сорочці червоними, білими й синіми нитками було вишито: «Кертіс». Я завжди вважав це найдивовижнішою річчю. Ознака великої людини — мати своє ім'я на сорочці. Іноді він дозволяв мені їздити з ним. Він показав мені, як міняти масло, коли мені було три роки. Як міняти колесо, коли мені було чотири. Як відремонтувати двигун купе «Шевроле Бел Ейр» 1957 року, коли мені було дев'ять. У ті дні я приходив додому, пахнучи мастилом, бензином і металом, і пізно вночі мріяв про сорочку з вишитим на ній моїм іменем. *Окснард* — ось що там було написано. Або просто *Окс*.

— Гордо байдуже, — так казав мій батько.

І це було схоже на брехню. Гордо було не байдуже. Він був грубим, але якось сказав мені, що коли я підросту, можу прийти до нього поговорити про роботу.

— Такі хлопці, як ми, мусять триматися разом, — сказав він. Я не знав, що він мав на увазі, але мені було достатньо того, що він думав про мене, як про когось особливого.

— Ох, — це все, що я міг сказати батькові.

— Я не шкодую про тебе, — сказав. — Але я шкодую про все інше.

Я не зрозумів.

— Це через?.. — я не знав, про що йдеться.

* Гра слів: Ох — віл з англійської. — Тут і далі — прим. пер.

— Я шкодую, що я тут, — сказав він. — Я не можу цього витримати.

— Нічого страшного, — сказав я. — Ми можемо це виправити. Можемо просто поїхати в інше місце.

— Нічого не виправиш, Оксе.

— Ти зарядив свій телефон? — спитав я, бо він завжди про це забував. — Не забудь зарядити телефон, щоб я міг тобі подзвонити. У мене нова математика, якої я не розумію. Містер Хауз сказав, що я можу звернутися до тебе по допомогу.

Хоча я знав, що мій тато не розуміє математичних задач так само, як і я. Предмет називався «пре-алгебра»*. Мені вже було лячно, бо навіть ця *пре* виявилася складною. А що ж буде, як почнеться звичайна алгебра, без *пре*?

Я знав, яке обличчя він тоді зробив. Це було його сердите обличчя. Він був розлючений.

— Ти що, бляха, не розумієш? — гаркнув він.

Я намагався не здригнутися.

— Ні, — відповів. Бо я не зрозумів.

— Оксе, — сказав мій тато, — не буде ніякої математики. Ніяких телефонних дзвінків. Не змушуй мене шкодувати й про тебе.

— Ох, — сказав я.

— Тепер ти маєш бути чоловіком. Ось чому я намагаюся навчити тебе цього. Лайно буде сипатися на тебе. Ти відмахуєшся від нього і йдеш далі.

Його кулаки були стиснуті по боках. Я не знав чому.

— Я можу бути чоловіком, — запевнив я його, бо, можливо, від цього йому стане легше.

— Я знаю, — сказав він.

Я усміхнувся йому, але він відвів погляд.

— Мені треба йти, — врешті-решт сказав він.

* У перекладі з англійської «попередня алгебра» — загальна назва курсу математики в середній школі в Сполучених Штатах, який зазвичай викладають у 7-му або 8-му класі.

— Коли ти повернешся? — запитав я його.

Він, хитаючись, ступив до дверей. Вдихнув так, що загуркотіло в грудях. Підняв валізу. Вийшов. Я почув, як його старий пікап завівся на вулиці. Автівка трохи затиналася, коли рушила з місця. Схоже, потрібен новий ремінь ГРМ. Нагадаю йому пізніше.

Мама повернулася додому пізно ввечері, після того, як відпрацювала дві зміни в закусокній. Вона знайшла мене на кухні, на тому самому місці, де я стояв, коли тато вийшов за двері. Тепер все було по-іншому.

— Оксе, що сталося? — запитала вона.

Вона здавалася дуже втомленою.

— Привіт, мамо, — сказав я.

— Чому ти плачеш?

— Я не плачу, — і не плакав, бо тепер я був чоловіком.

Вона торкнулася мого обличчя. Її руки пахли сіллю, картоплею фрі й кавою. Її великі пальці торкалися моїх мокрих щік.

— Що сталося?

Я подивився на неї зверху вниз, тому що вона завжди була маленькою, і в якийсь момент за останній рік або близько того я її переріс. Хотів би я пам'ятати день, коли це сталося. Це здавалося монументальним.

— Я подбаю про тебе, — пообіцяв я їй. — Тобі ніколи не доведеться хвилюватися.

Її очі пом'якшали. Я побачив зморшки навколо її очей. Втомлений вигин її щелепи.

— Ти завжди хвилюєшся. Але це...

Вона зупинилася. Перевела подих.

— Він пішов? — запитала, і її голосок здавався таким тоненьким.

— Схоже, що так.

Я покрутив її волосся на своєму пальці. Темне, як моє. Як у мого тата. Ми всі були такі темні.

— Що він сказав? — запитала вона.

— Я тепер чоловік, — відповів я їй. Це все, що їй потрібно було почути.

Вона сміялася, аж поки не надломилася прямо посередині.

Він не забрав гроші, коли йшов. Не всі. Не те щоб там було багато.

Він також не взяв жодної фотографії. Лише деякі речі. Свою бритву. Пікап. Деякі інструменти.

Якби я не знав його краще, то подумав би, що його взагалі ніколи не було.

Я подзвонив йому через чотири дні. Це було посеред ночі.

Телефон дзвонив кілька разів, перш ніж з'явилося повідомлення про те, що номер більше не обслуговується.

Наступного ранку мені довелося просити прощення у мами. Я так сильно стискав слухавку, що та тріснула. Вона сказала, що все гаразд, і ми більше ніколи про це не говорили.

Мені було шість, коли тато купив мені власний набір інструментів. Не дитячий. Ніяких яскравих кольорів і пластику. Все холодне, металеве й справжнє.

Він сказав:

— Тримай їх у чистоті. І хай допоможе тобі Бог, якщо я знайду їх надворі. Якщо вони поіржавіють, я підсмажу твою шкуру. Це лайно не для цього. Ти зрозумів?

Я побожно доторкнувся до чудесного подарунка.

— Гаразд, — сказав я, не вмючи висловити все, чим переповнилося моє серце.

Одного ранку, через кілька тижнів після його від'їзду, я стояв у їхній (її) кімнаті. Мама знову була в закусочній,

заступала на чергову зміну. Коли вона повернулася додому, у неї вже боліли щиколотки.

Сонячне світло падало крізь вікно на дальній стіні. Пилинки ловили світло.

У кімнаті пахло ним. Нею. Ними обома. Одне ціле. Мине багато часу, перш ніж запах розвіється. Але це станеться. Урешті-решт.

Я прочинив дверцята шафи. Одна сторона була майже порожня. Але деякі речі залишилися. Маленькі часточки життя, якого більше не було.

Його робочі сорочки. Чотири з них висіли в глибині. «Гордо» написано скорописом.

На всіх вишито ім'я «Кертіс». *Кертіс, Кертіс, Кертіс*. Я торкнувся кожної з них кінчиками пальців.

Зняв останню з вішалки. Накинув її на плечі. Вона була важка й пахла людиною, потом і роботою. Я сказав:

— Гаразд, Оксе. Ти можеш це зробити.

І почав застібати гудзики на робочій сорочці. Моїм пальцям важко було впоратися з ними, занадто великими й неслухняними. Я був незграбним і дурним. Мої руки, і кисті, і ноги — незграбні й тупі. Я був завеликим для себе.

Останній гудзик нарешті проліз, і я заплющив очі. Перевів подих. Я згадав, яка моя мама була сьогодні вранці. Фіолетові зморшки під очима. Як опустилися її плечі. Вона сказала:

— Будь чемним сьогодні, Оксе. Намагайся триматися якомога далі від неприємностей, — так, ніби неприємності були єдиною річчю, яку я знав. Ніби я постійно в них влазив.

Я розплющив очі. Подивився в дзеркало на дверцятах шафи.

Сорочка була завелика. Або я замалий. Я не знаю, що саме. Я був схожий на дитину, яка грається в переодягання. Ніби прикидався.